

Szerkesztői iroda:
N-Enyeden, várszög-uteza
hová
a lap szellemi részét illető közle-
mények küldendők.
Kiadó hivatal:
POLLÁK MŰR KÖNYVNYOMDÁJA.
hová a hirdetések s előfizetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelen minden vasár-
napon egy nagy íven.
ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK.
Helyben házhoz hordva, vagy
vidékre postán küldve:
Egész évre 4 frt.
Fél 2 .
Negyed 1 .
HIRDETMÉNYEK DIJA:
3 hasábos petit sorért, vagy ennek
helyéért 5 kr. Bélyegdíj külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

Alsófehérmegye népoktatási állapota az 188^o₁-ki tanévben. *)

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úrhoz fölterjesztett részletes kimutatás alapján következőkben van szerencsém bemutatni megyénk 188^o₁ tanévi népoktatási állapotának főbb adatait. — Miután már több év óta a fölvétel tárgyát képező számi adatok közt csak csekélyebb ingadozások mutatkoznak, ez alkalommal eltértek a mult évekből általán követett összeállítás módjától, t. i. minden adatnak az előző évvel párhuzamos felsorolásától, s csak a leglényegesebb viszonyokra vonatkozólag fogom közölni az 1879^o₁₀—80. évi adatokat is.

Megyénk területén volt 188^o₁-ben 6—12 éves életkoru mindennapi iskolaköteles gyermek 17090, köztük 9039 fiú, 8051 leány; 13—15 éves ismétlő iskolaköteles 7955, köztük fiú 4334, leány 3621. A tankötelesek összes száma tett: 25045-et, a megye lakosságának 14.1%-ot. Mely még mind távol áll arányszám a rendes népességi viszonyok közt a 6—15 éves korosztályban lenni kellőtől, mely 17—18%. Azonban az utolsó népszámlálás szomorú eredményei igazolják a csekély százalékokat, mibe most már anynyival inkább bele kell nyugodnunk, mivel már szinte tíz év óta a legpontosabb utánjárással sem lehet magasabb számot kihozni. A mult évben volt tanköteles 25111; tehát 66-al több.

A tanköteles gyermekek közt vallás szerint volt 188^o₁-ben róm. katolikus 1455; gör. kath. 8751; gör. keleti 10,504; helv. hitv. 2834; ág. hitv. 880; unitárius 147; izraelita 474; nyelvre nézve magyar 4840; német 891; román 19,314; mind e számok igen megfélelőleg mutatják ki a vallásfelekezetek és nemzetiségeknek megyénkben egymáshoz arányát.

Az összes tankötelesekből tényleg oktatásban részesült:
fiú 8482, a fiutankötelesek 63.4%-ka,
leány 5839, a leánytankötelesek 50%-ka,

*) A megyei közigazgatási bizottság folyó hó 11-én tartott gyűlésén előterjesztve.

együtt 14,331, vagyis a tankötelesek 57.2%-a. 1879^o₁₀-ban 25111 tanköteles közül tényleg tanult 13605 vagyis 54.2%, tehát 188^o₁-ben 3% javulás mutatkozik.

Iskolába nem járt:
fiú 4891; vagyis 36.6%,
leány 5823, kerek számmal éppen 50%,
együtt 10714, vagyis az összes tankötelesek 42.8%-ka.

A 6—12 éves koru 17090 tankötelesből tanult 11529, tehát 67.4% nem 32.6%; a 13—15 éves 7955 tankötelesből 2802, tehát csak 35.2% nem 64.6%.

Az összes iskolába járók közül elemi iskolába járt 6889 fiú 4953 leány = 11842 ismétlő " " 9449 " 690 " = 1639 polgári " " 26 " 68 " = 94 magán vagy házi oktatásban részesült 95 " 139 " = 233 közép-tanodában járt 523 " " = 523.

Mint ez adatokból látszik, mintegy 7—800 ismétlő koru az elemi iskolákat látogatta, mi természetesen is, mert köztudomású, hogy néptünk 6—8 éves gyermekei nagyobb részben testileg, szellemileg oly fejletlenek, hogy azokat főleg nagyobbacska távolságról iskolába járatni nem lehet s így későn adva fel, 12 éves korukban sokan nem fejezhetik be az elemi tanfolyamot, s ha nem használnak fel főleg a leányokat a háztartásban és kisebb testvéreik körül, a fiukat legeltetésnél azonnal 12 éves korukban, az 5151-et tevő iskolát nem látó ismétlő tankötelesek fele számának az elemi iskolákban kellene maradnia a tanulás megkezdésének elkésése miatt.

Miután az utóbbi évekből divatba jött a népiszkolai tanfelügyeletről megyénkben az iskolába járók százaléka szerint mondani ki minden kritika nélkül az itéletet, s miután megyénk a százalékos sorozatban az utolsó előtt 3-ik helyen látható, úgy hiszem, helyén lesz a t. közigazgatási bizottság előtt felvetnem azon kérdést, hogy csakugyan oly rosszszul állunk-e másokkal szemben? A ki ismeri néptünknek az összes erdélyi volt magyar megyékben (egy iparkodóbb faj által lakott községek kivételével) fájdalom, inkább hanyatló gaz-

dasági, lakási és egészségi viszonyait, azt hiszem, joggal kételkedhetik, ha vajjon a tankötelesek fele is járhat-e fel valóban és rendszeres iskolába. Tekintélyes perzent, kivált havasi községeinkben, már az iskolától távol lakás miatt sem mehet fel, ha téli ruhája lenne is, az élelmezési nehézségek miatt; főleg már említettem, hogy a 6—8 éves koruaknak tekintélyes része testileg, szellemileg fejletlen s a nagyobbakból menynyit tart vissza a ruhátlanság, melyen az ily ezéla áldozni képes lakosok, közvagyon s más egyéb források teljes hiánya miatt segíteni vajmi nehéz. Bizony ha e mostoha körülményeket tekintetbe veszem, nem mondom sokat, ha azt állítom, hogy a mindennapi tankötelesek 20%-ka sem nálunk, sem más hasonló viszonyok közt levő megyékben nem láthat iskolát. Az ismétlő koruakkal hogyan állunk, nem szükség említenem.

Mindezen általunk jól ismert viszonyok mellett is azt látjuk az 1879^o₁₀ tanévről megjelent hivatalos kimutatásban, hogy a megyénkkel hasonlonyu tankerületek sokkal nagyobb százalékát mutatják a tényleg iskolába járóknak, mint a mi megyénk azon évi 54.2%-a, pl. Kis-Küküllőmegye 82%, Kolozs 75%, Hunyad 63%.

Mint hogy ezen megyék népessége, társadalmi viszonyai, falusi népiskolái, ezek tanítói, sőt politikai adminisztratioja majdnem azon színvonalon állnak, mint Alsó-Fehérmegyéé; mint hogy a tankötelesek s tényleg iskolába járók eruálására nagyobb szigorú és serupulosítást másutt is alig fejthettek ki; az iskolamulasztók felhajtása s a hanyag szülék megfenyítése iránt a községi előjáróságokat többet máshol is alig zaklathatták s enynyi küzdelem mellett sem bírtam az iskolába feljárók százalékát a lefolyt 1880—81-ki tanévben is 57.2%-nál többre nevelni, — a viszonyokat közelről nem ismerők előtt alig megfogható, hogy megyénk miként maradhatott a százalékos lépeszözetnek olyan alacson fokon.

De az előtt, ki az erdélyrészi régi megyék specialis viszonyait ismeri; ki közvetlen szemlélője mindazon tényezők közreműködésének, melyek eredményeként vannak levonva ama kedvezőbb perzentek, — lehetetlen, hogy némi kétely

TÁRCZA.

A szomszédaszszony.

LŐTÉ LAJOS-tól.

— Felolvastatott a nagyenyedi műkedvelő társulat január 27-iki gyűlésén 1878. —

(Folytatás).

A gyűrűhegyek közti medence közepéből gyakran egy hatalmas kup emelkedik ki, mely azonban többnyire félig sincs olyan magas, mint az őt környező csucok; gyakran egész domb-csoportozatok, kráterforma bemélyedések és hullám- vagy hólyagszerű felfuffadások észlelhetők, melyek oly gyönyörű tájképekké olvadnak össze, melyekben itt a földön gyönyörködni soha sincs alkalmunk. Az u. n. Kráterek sokszor igen mélyek (így pl. Bernoulli 18000 láb mély és szája 3 1/2 mrtfld széles), úgy, hogy kérdésbe tették: nincs-e a hold gömbje többszörösen átlukasztva. A kérdésre az eddigi észleletek tagadólag felelnek. Legalább is anynyi bizonyos, hogy a hold azon irányokban, melyekből a földről őt vizsgálni lehet, átlukasztva nincs, mert soha senki a hold testén keresztül nem látott, csillagot nem észlelt. A Don Ulloa-féle észlelet, mely szerint ő a napot, a holdnak egy nyílásán átsütni látta volna egy napfogyatkozás alkalmával: a körülményekből kimagyarázható esalódás volt. Megemlítem itt, hogy egykor nagy feltűnést okozott volt egy nagy hírű természetudós azon babonás elmélete, mely szerint a föld a tengelye irányában teljesen át volna lyukasztva, e lyukban állatok, növények, sőt emberek élnek; expedíciót akart szervezni, melynek föladata lett volna, ebbe az alvilágba tudományos kirándulást tenni. A dolog anynyiban maradt s így tapasztalatilag maig sincs bizonyítva, hogy a föld nem lyukas! Ha minden önkényes állítás megzafálására expedíciót kellene szervezni, a hajók nem férnének el a tenger hátán s legalább is még egyszer anynyi vasutra volna szükség, mint a menynyi van.

A kevésbé világos és síknak látszó részeket a hold felületén tengereknek szokás nevezni, pl. mare serenitatis, mare imbrium stb. Ez elnevezések azon korból

szármarnak, mikor azt hitték, hogy itt valóban tengerek állanak a táveső előtt. A hiedelem távesnek bizonyult be, de a név megmaradt. Ily tüneményekkel gyakran találkozunk a tudományok történetében.

A hold felületi képződményeinek még egy sajátosság neméről kell megemlékezni, melyet hasadékoknak szoktak nevezni. Ezek keskeny, mely barázdáknak látszanak, melyek feltűnően egyenes irányban haladnak, vagy csak csekély görbülést mutatnak; keresztül vonulnak a hold síkjain és hegyvidékeink; nehezen észlelhetők, mert feletté keskenyek; most fényes vonalak, majd fekete fonalszálak gyanánt tűnnek fel a szerint, a mint a nap egyenesen, vagy ferde sűt rájuk. A szomszédaszszony arczán eddig mintegy 100 ilyen barázdát, vagy ha úgy tetszik, ránczot kutattak fel a kiméletlen tudósok.

Sokan folyamoknak, mások egyszerű közeledési műutaknak gondolták és állították e hasadékokat. De folyamok nem lehetnek, legalább nem olyanok, mint a mieink, mert ama hasadékok általán véve mindenütt egyenlő szélesek, nem kigyóznak s végeiknél nem lehet semmi olyat észrevenni, a mibe az állítólagos folyadék bele szakadhatna. Utak sem lehetnek, mert szélességeik több száz méternyire terjednek s nem tehetjük fel, hogy a holdlakóknak, ha általán léteznek, nagyobb szerű közlekedési útra volna szükségük, mint nekünk. Aztán a mi útaink távolból nézve, korántsem mutatnának oly erős fényt és oly erős árnyékot. Legvalószínűbb, hogy valódi hasadások, repedések, melyek a hold testén a meghűlés és összehuzódás következtében jöttek létre.

Igen kényes dolgra kell áttérnem. A szomszédaszszonyt elejétől fogva sok mindenféle rágalommal, ráfogással illeték. Egy alól, hogy t. i. tüzgömbököt hajigálna ránk, már tisztáztam. De van egy sokkal komolyabb, fontosabb vád, melyet csaknem minden nap hallunk elene ismételtetni és pedig nem csak a tudatlan tömeg részéről, hanem a mivel osztályról is. E vád az, hogy az időjárásra illetéktelen befolyást gyakorol, nevezetesen pedig a késő fagyokat ő hozza létre. — A következő adomát Arago beszéli el.

„Örülök, hogy önöket magam körül láthatom,“ mondá egy alkalommal XVIII. Lajos a „Bureau des longitudes“ egy küldöttségének tagjaihoz, kik a királynak

a Connaissance des Temps-t és az Annuaire-t nyújtották át. „mert önök nekem bizonyosan meg tudják mondani, minő különös jelentőséggel bír az áprilisi hold (lune rousse) és mi módon gyakorol befolyást az aratásra.“ Laplace, mert e szavak főleg hozzá voltak intézve, le volt sujtva; ő, ki a holdról anynyit irt, az áprilisi holdról soha sem gondolkozott. Kérdőleg tekintett kollégáira, de mivel senki sem akart megszólalni, végre maga válaszolt: „Felség! a mi csillagászati elméleteinkben nincs szó az áprilisi holdról; ennél fogva nem vagyunk képesek felséged tudvágyát kielégíteni.“ — A király este a jateknál élénk örömmel beszélte el, mily zavarba hozta ő az ő hoszszusági irodájának tagjait. Ez Laplace-nak is fülebe ment. Meglátogatta tehát Arago a csillagdában s kérdezte, nem tud-e valamit a hirhedett áprilisi holdról, mely nekik ezen kellemetlenséget okozta. Arago megígérte Laplace-nak, hogy a Jardin des Plantes kertészeitől s más kertmívelőktől tudakozódni fog a dolog felől. Ez volt az indító ok arra, hogy Arago terjedelmes kutatásokat tegyen az áprilisi holdra s általán azon tapasztalatokra nézve, melyeken alapul a holdnak az időjárásra gyakorolt befolyása felől anynyira elterjedt és mély gyökereket vert hit. E kutatások eredményét rövidbe foglalva közlöm. Meglesz talán az a haszna, hogy sokaknak ide vonatkozó nézetei tisztulni fognak.

A legtöbb író e kérdést egyszerűen hallgatással mellőzi, mintha annak tüzetes kritikai megvizsgálása a tudomány méltóságával ellenkezne. Magam e véleményben nem osztozom, mert hiszen a tudomány egyik legneembesebb föladata épen az, hogy a tévedéseket, előítéleteket eloszlassa s megállapítsa a bizonyosságot mindenütt, a hol kétség ütötte fel tanyáját.

Átalánosan jegyezzük meg előre is, hogy a hold, vagy más égi test, földünk éghajlati és élettani viszonyaira csupán vonzása, fénye és melege által gyakorolhat befolyást. A mi a hold melegét illeti, az oly csekély, hogy — a mint a szorgos mérések folytán kétségtelenül kint — a napéhoz képest minden tekintetben elenyésző csekélynek, hatástalannak kell tekintenünk. — De szóljanak a tények.

Áprilisi hold alatt a kertészek azon holdat értik, mely áprilisben újult meg s vagy ezen hónap végén, vagy Május folyamában telik meg. Szerintök ez a hold

ne merüljön fel a substratumul szolgáló adatok teljes megbízhatóságában.

A kinek alkalma volt két ilyen erélyrészi megyében éveken át tapasztalni, hogy milyen hiányosan állította ki az egyházi közegek tetemes része avagy csak a tankötelesek létszámát is, midőn sok helyett a 9 korosztály helyett csak 8-at irtak ki; vagy ha a fiukat ki is irták, a leányokat (mint a kikkre nézve a tanulást feleslegesnek vélték) vagy éppen nem, vagy azoknak csak bizonyos százalékát vették fel a tankötelesek közé; vagy bizonyos categoriákat állítottak meg, pl. egyszerűen kihagyták azokat, kikről hitték, hogy nem alkalmasak (ne apti) az iskolába járásra (testi, szellemi fogyatkozásban levők, szegények, árvák stb.); vagy künn laknak a határon; nem is említve a beköltözött családot nem ott kereszttelt gyermekeit, vagy az egyházat nem alkotó töredék felekezeti szülők tanköteleseit, kikre rendszeresen nem reflectáltak. . . . Mondom, a ki tudja, hogy évek kellettek, míg sikerült a tanköteleseknek születési évek és névszerinti bekövetelésével, szigorú ellenőrzésével s a népesség arányához való viszonyítás mellett megbízható létszámát kideríteni, — az nem merne teljesen megnyugodni a tankötelesek beszolgáltatott létszámában, mert az nagyon könnyen hiányos lehet és jóhiszeműleg kevesebbnek is véve fel a valóságnál.

Már pedig ha a tankötelesek létszáma csak 1—2 ezerrel kevesebb, mint a valóságban, természetesen, hogy az iskolabjárók százaléka a lépészetten emelkedik.

De némi kétely merülhet fel a tényleg iskolabjárók kimutatott számára nézve is mindazok előtt, a kiknek biztos tudomása van azon könnyelműségről, melylyel különösen némely román felekezeti iskolaszéki elnökök be szokták vallani az iskolabjárók számát, csak hogy kedvező színben tüntessék fel, legalább papíron, a vezető-szökre bízott iskolát: a kinek alkalma volt meggyőződni, hogy hányszor üt el a közigazgatási bizottság rendelkezésére a tanítók által készített tényleg iskolába járók száma sok iskolaszéki elnök által a gyűjtő ívekbe bejegyzett adatoktól.

Már pedig világos, hogyha egyfelől tán a tankötelesek száma kevesebb, másfelől az iskolába feljárók van tán többre kimutatva a valóságban létezőnél, okvetetlen kedvezőbbnek kell lenni az iskolába járók százalékának is.

Legyen szabad az előadottakat egy legközelebb eső példával illusztrálnom. Hét évig voltam Kis-Küküllő megye tanfelügyelője; az ottani tanügyi viszonyokat jól ismerem. Oly módon, mint a hogy ott van 82% kimutatva 187^oso-ban, mi is állanánk legalább 70%-kal; (a 10%-kal előnyösebb állást ott a 33 szász iskolának tudhatni fel). De ennél is tanulságosban illusztrálja amaz adatok megbízhatóságát s neveli az én kétségemet nevezett megyének a lefolyt 188^osa tanévről (melyben rendes tanfelügyelője sem volt) a lapok-

a növények gyöngye részeit, leveleit, bimbóit megfagyaltja, minek következtében ezek elpusztulnak. Jóllehet a környező lég hőmérséklete több fokot mutat null felett. Ha pedig borult idő van s így a hold sugarai nem juthatnak a növényekhez, a kártékony hatás is elmarad. A fizikusok, eszathatatlannal kísérletekre támaszkodva, tagadják, hogy a hold sugarai hideget hozhassanak létre, a kertészek pedig saját tapasztalataikra hivatkoznak s állítástól nem tántorítanak. Kinek van igaza? Mind a két tőnek. A hold sugarai ugyanis csakugyan nem fagyaltanak s a gyöngye növények mégis elfagyhatnak szép holdvilág mellett, ambar a környező lég hőmérséklete a fagypontra magasabb. Az egész tünemény a testek melegkiszáradó, meghűlő képességén alapszik. A növények gyorsabban meghűlnek, mint a föld és levegő s tehát aprilisen megfagyhatnak anélkül, hogy a baj a szomszéd-aszszony malitájából származnék. Szóval: nem a hold élénk fénye okozza a késő fagyokat, hanem a hold élénk fényének és a fagynak közös oka a tiszta idő, mely a gyors és nagymérvű kibűlést lehetővé teszi. Két hőmérő segítségével erről akárki meggyőződhetik, ha az egyiket pl. a fűbe, a másikat pedig egy pár méter magas pózna tetejére helyezi, mikor kora tavasszal éjjel szép tiszta idő van. Ugy fogja találni, hogy a hőmérő a fűben alacsonyabb hőmérsékletet mutat, mint a másik a pózna tetején. A különbség nem ritkán egész 8 C. fokig is emelkedhetik tiszta időben, míg borult ég mellett (a fellegek a kisugárzást akadályoznak) számba vehető különbséget nem észlelünk. Hogy a hold sugarainak a szóban forgó fagyoknál semmi szerepe sincs, kitűnik onnan, hogy azok tiszta időben áprilisban, májusban, akkor is bekövetkeznek, ha a hold épen nem sűt, vagy ha az illető növényeket betakarjuk. A kertészek tehát abban hibáznak, hogy két dolog közül, melyek gyakran együtt lépnek föl, az egyiket a másik okának állítják, a mi pedig számtalanszor nem ugy van.

Nagy elterjedésnek örvend azon vélemény is, mely szerint a hold bizonyos fényváltózatával az időjárásnak bizonyos valószínű változása volna összefüggésben. Húzasos szárazság folytában számtalanszor halljuk kifejezteni azon várakozást, hogy újságra megváltozik az idő, eső lesz. Van-e e várakozásnak valami alapja?

Anynyi meglehetősen bizonyosnak látszik, hogy a

ban éppen most közlött népoktatási kimutatása, mely szerint a 11369 tanköteleshől járt volna fel iskolába éppen 10898, tehát 96%, a mi a hihetelenséggel határos. — Ily óriási eredményre csak a tankötelesek leghiányosb öszszesírása s a felvételi naplókba bevezetett, de iskolát nem látott tanköteleseknek tényleg tanulóknál bevallása vezethetett. A nálunk levő arány szerint ott legalább két ezer tankötelessel többnek kell lenni.

Őszintén meg kell vallanom, hogy a mi megyénk népoktatási állapotja a bévett fokmérő szerint bizony elég gyenge; de vigasztal, hogy nem egy társunk van a magas percetekkel tündöklő megyék közt, melyek, ha tán nem állanak rosszabbul, de nem is sokkal jobban mint mi, a kik megtanultuk szigorú kritika nélkül el nem fogadni a némely felekezeti részéről szívesen nyújtott kedvezőnek látszó adatokat.

(Vége következik.)

Alsó-Fehérmegye közönségének felterjesztése a „megyék háztartása“ ügyében beterjesztett törvényjavaslatra vonatkozólag.

Nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter Ur!

Azon állami fontossággal bíró nagy kérdések között, melyek közéletünkben s a törvényhozói működés körében felmerültek, első rendűnek tekinthetjük törvényhatóságunk közigazgatás rendezésének, szervezésének kérdését. Százados gyakorlat fejtette ki e rendszernek őseinktől reánk hagyott elveit, melyeknek valósulása, változása csakis az állam népességeinek érdekében, az állami magasabb szempontokra való tekintettel és az önállóság biztosítékainak fenntartásával történhetik.

Tizenkét év mult el azóta, hogy az 1870. 42. t. cz. által lényegesen módosított régi törvényhatóságok ősi rendszere. Elégendő idő — véleményünk szerint — arra, hogy belássuk, miszerint e törvény, hiányait elenyészeltetve, oly helyes alapokkal bír, melyekre továbbra is reá építhetjük közigazgatásunkat.

Pontosan teljesíteni az állami közigazgatás fontos teendőit s híven ragaszkodva a törvényhatósági autonómiához, e körben is végezni feladatait: oly két követelmény, melyeknek személyes felelősség sulya alatt megfelelni, az idézett törvény értelmében a törvényhatóság közegeinek legfőbb kötelessége.

Ezen kötelezettségek azonban csak azon jogok és előnyök biztosítása mellett teljesíthetők, melyek a törvényhatóságokat, mint autonóm területeket, törvényeink értelmében megilletik s melyeknek fenntartását a legforróbban kívánjuk.

Ily érzelmekkel telve vettük tárgyalás alá azon törvényjavaslatot, melyet belügyminiszter ő Nagyméltóságú „a megyék háztartásáról“ a törvényhozás elé terjesztett s mely megyénket is kiválóan érdekel.

Nem mulasztathatjuk el azonban kijelenteni, hogy a törvény szövege, ugy a mint beterjesztve lett, nem kis aggodalommal töltött el, s ezen aggodalmat csak is azon változtatások és felvilágosítások voltak képesek részben

hold melege a fellegek közönségére befolyást gyakorol, a miből az következnek, hogy a szomszéd-aszszony az időjárás kormányzatában nagy részt vesz. Ez esetben azt az élezer lehetne csinálni, hogy: meg is látszik az időjárás, hogy aszszonyi directio alatt áll. De a tapasztalás egyebet mond s így a t. férj urakat kénytelen vagyok megfosztani azon élvezettől, melyet nekik ez élez okozna. Évek hosszu során át különböző helyeken folytatott megfigyelések ugyanis azt bizonyítják, hogy az eső napok száma, az eső (hó) mennyisége és az idő megváltozása a hold fényváltózataival észre vehető összefüggésben nincs. A hold melege és vonzása az időjárás tényszerű között minden esetre ott van, de hatása a többiek mellett az észrevehetőség határain alól marad.

Mit mondjak azon sokféle babonára, melyeket főleg a gazdaközönségnél bizonyos gazdasági miveletek és a hold fényváltózatai közt állítólag létező összefüggésre nézve tapasztalunk? Igen sok gazda és gazdaszszony a legnagyobb szabotossággal meg tudja mondani, hogy a paszulyt, borsót, ugorkát, búzát, török búzát, lencsét újságra kell-e vetni, ültetni vagy holdtöltéire; mikor jó a tyukot, libát, pulykát megültetni stb. Hogy ezek csupa babonás előítéletek, onnan is kitűnik, hogy magok a gazdák és gazdaszszonyok különbözőleg tudják egy és ugyanazon holdphásis káros, vagy előnyös befolyását. Az egyik újságra, a másik holdtöltéire szereti elvetni a murokma-got. A kedvező eseteket saját véleménye támogatására mindenki megjegyzi, emlékeztetben tartja és idézi, a kedvezőtleneket elfelejti és elhallgatja, mintha a természet volna a hibás, hogy nem akarja követni a babonás szabályt. Kérdezzük meg az ilyen tudós gazdát, gazdaszszonyt, honnan tanulta tudományát. Azt fogja felelni, hogy atyjától, anyjától, vagy nagy szülőitől. Hát ezek honnan merítették a bölcseséget? Nyissunk föl egy nap-tárt azon időből, mikor más könyvet nem igen olvastak és a talány meg van fejtve. És a naptárszerkesztő? Ez az astrologusok műveiből merített. Ily módon századokon át a nép vérévé vált a hagyományos babona s most aztán tessék kiirtani, ha lehet.

(Vége következik.)

eloszlatni, melyek a képviselőház közigazgatási bizottságának kebelében tétettek.

Jól ismerjük ugyanis azon irányt, melyben kizárólagosan csak is az állam érdekét tekintő államférfiak elveit forognak, miután mi a mereven felfogott „állami érdeknek“ a törvényhatósági autonómiát elenyészeltetni kívánó elvét magunkénak nem vallhatjuk, elismeréssel tekintünk azon változtatásra, melylyel a törvényjavaslat 4-ik szakaszának (§.) szövege helyettesítve lett, melynél fogva azon elv, hogy „a költségvetésekben csak anynyi és oly mennyiségű tisztviselő stb. s csak anynyi évi illetményvel vétethetik fel, mennyi az egyes megyék számára a jelen törvény által megállapított állami javadalmazás kiszámításánál alapul lön véve“ oda módosított, hogy:

az egyes megyék által „a járáások beosztása, a tisztviselők számának meghatározása s a munkaerő beosztása a megszabott öszszeg korlátain belül szabályrendeletileg a belügyminiszter jóváhagyásával fog . . . történni.“ — Továbbá szintén megnyugtatónkra szolgált azon kijelentés is, hogy a törvényjavaslat az egyes vármegyék-ről mellékelt részletes kimutatások csupán csak a főkimutatás indokolásul és tájékozássul tekintessenek, a megyéknek fennmaradván a jog, hogy a részökre engedélyezett öszszeg határain belül szabályrendeletileg állapítsák meg a tisztviselők számát stb.“

I. Ohajunk, hogy a törvényhatóságoknak a fennebbi nyilatkozatokban is kifejezett szabad szervezkedési joga, mely törvényeink által a letűnt századok folyamában többszörösen biztosítva lett, a hozandó törvényben is, a felmerülhető kételyek elkerülése és eloszlatása végett, határozattan kifejeztessék.

II. A szóban forgó törvényjavaslat szerint a törvényhozás által bizonytalan időre állandósítani szándékoltatik a megyék javadalmazási öszszége. A javadalmazás meghatározásának alapját azon tervezet képezné, mely szerint a tisztviselők létszáma és fizetése törvényhatóságként javaslatszerűleg felvéve lett. — Miután pedig megyénk javadalmazási öszszége, a tervezet szerint, a tisztviselői állomások lényeges apasztása mellett lett javaslatba hozva; a közigazgatási bizottság által tett kedvező módosításokra való figyelemmel, következőkben tesz-szük meg észrevételeinket.

A javaslat szerint Alsó-Fehérmegye kartszti személyzete kevesbítettnek egy főorvossal, egy aljegyzővel, két szolgabíróval, két segéd-szolgabíróval; a segéd- és kezelő személyzet pedig apasztatnék: egy árvaszéki iktató-kiadóval, két központi és két szolgabírói irnokkal. — Ellenben szaporítottatnék: egy alszámvevővel, egy állatorvossal és nyolcz dijnokkal.

Mindenekelőtt magunkévá tesz-szük a miniszteri indokolás azon szavait, mely szerint a közigazgatás folytonos fejlesztése által a megyék teendői anynyira felszaporodtak, hogy ezen teendőkkel szemben a törvényhozás által eddig megszabott hitel az újabb közigazgatás követelményeinek többé nem felel meg. — Figyelmeztet továbbá az indokolás az újabb gyámügyi törvény által tetemesen növelt ügyforgalomra, valamint azon körülményre, hogy a szolgabírák hatáskörébe utalt teendők az újabb törvények által már oly mérvet öltöttek, miszerint a közigazgatás rendes menetének biztosítása érdekében elkerülhetetlen szükségessé vált, hogy a szolgabírói személyzet legalább is egy szolgabírói dijnokkal szaporítottassék.

Ezen indokolás igazolásul — megyénk részére — felhozzuk, miszerint a megyei központi iktatóra az 1872. évben, midőn t. i. az 1870. 42. t. cz. alapján választott tisztség beállított; bejött öszszesen 5594 ügydarab. 1881-ben az ügydarabok száma: 10035-t tett. Az árvaszéknél 1872-ben öszszesen: 4085, 1881-ben 7932 beadványi szám. Ehez még hozzá kell vennünk a főispáni, alispán elnöki, a központi, közigazgatási bizottsági, erdészeti, kihágási stb. iktató könyvek számait s azonnal feltűnik azon nagy különbség, mely a végzendő munka mennyiségében nyilvánul, főleg ha tudjuk, miszerint az ügyszámok nincsenek mesterségesen szaporítva, és igen sok ügyszám alá nagyobb mérvű tárgyalások (pl. vízépitészeti, cukor-, kávé-, bor- és sörfogyasztási adó stb.) eredményei vannak bevezetve, melyek elintézése nem kevés időbe kerül.

Ha áll, miszerint a munka-halmaz szaporodik, a hatáskör tágul, akkor miként volna lehetséges a még 1871. évben legszükségesebb mérvben megállapított tisztviselői személyzet létszámának apasztása, a mint a javaslat ajánlja?!

(Folytatása következik.)

A középiskolai oktatásról szóló törvényjavaslat.

Ujdól kitért a középiskolai oktatásról szóló törvényjavaslat. Reméljük ez alkalommal nem lép fel csak ijesztő rém gyanánt; hanem a törvényhozás rostáján keresztül menve kötelező törvény-nyé válik.

Ezen reményünket támogatja egy felől a miniszter nyilatkozata, a ki — mint magát kifejezte — már meg unta az eddig folyt és üzött „komédiát“ másfelől a felekezetek többször hangoz-

tatott is az általános közvélemény mind hangsúlyosabban nyilvánuló azon óhajta, hogy a középiskolai oktatásügy végre valahára törvény által szabályoztassék.

A középiskolai ügy közelebbről épen oly helyzetben volt, mint egy községnek commossotiv által fbnyegetett határa. A commossotiv okozta izgalom közepette és azon bizonytalanság hatása alatt, hogy „nő, most-most keresztül megy”, minden ember elhanyagolja a földjét. A commassationalis uozgalmak aztán néha eltartanak 15—20 esztendeig és az ez alatt a föld a kellő művelés és gondozás hiánya miatt elvadul és elsóványodik. A középiskolák ügyének rendezését célzó törvényjavaslat is már vagy 12 év óta vajudik és ezen idő alatt az oktatásügy ha nem épen vadult is el, de kellő művelésben sem részesült.

És így nem esodálkozhatunk, ha minden ember óhajtja a törvény létrejöttét. A felekezetek óhajtják azért, hogy a kormányval szemben való jogaik és a kormánynak a felekezettel való felügyeleti joga részletes törvény által legyenek szabályozva, hogy így a bizonytalanságtól és a jogaik védelmében folytatott küzdelemtől megszabadulva, minden erejüket arra fordíthassák, hogy a törvény keretén belül és annak védelmé alatt iskoláikat a kor kívánalmai szerint rendezhessék; meg a miniszter is óhajtja azért, hogy a törvény legalább pár pontot adjon a kezébe, melyek alapján a felekezetek iskoláinak ügyébe avatkozhatassék.

És a minisztert ezen törekvésében buzgón támogatja a napi sajtó, úgy az ellenzéki, mint a kormányparti lapok. Az ellenzéki lapok egy része, mely a közigazgatás terén a törvényhatóságok szélesebb körű autonómiája mellett küzd és a régi megyéket szeretné helyre állítani, a közoktatásügy terén meglehetősen centralistikus tendenciáknak hódol.

A képviselőház közoktatásügyi bizottsága közelebbről tartott ülésében kebeléből egy albizottságot küldött ki azon utasítással, hogy a képviselőházhoz ezen tárgyban beadott petitiókat tanulmányozás tárgyává téve és szükséghez képest szakértők véleményét is meghallgatva, tanulmányozása eredményét részletes véleményes jelentésben terjeszse a bizottság elébe.

Az albizottságnak nem kis munkája fog lenni, mert sok ellentétes vagy egymásba ütköző érdeket kell kiegyenlítenie és egyensúlyba hoznia.

A petitiók között merevség tekintetében kitűnik az erdélyi szászok consistoriumának petitiója, melyben a westphaliai békekötésen elkezdve különböző időkből származó törvények idézésével igyekszik kimutatni, hogy az államnak épen semmi joga sincs a szászok iskolaügyeibe bocsátkozni.

Ennél sokkal engedékenyebb egyik szász képviselőnek, Bauszner Guidónak, módosítási javaslata, melyben mindent enged a kormánynak, csupán a tanárképzés ügyében kíván a szászoknak teljesen szabad kezét, illetőleg azt, hogy tanáraikat jövőre is, a magyar egyetemek kizárásával, kizárólag Németországon képeztessek, hogy így a nagy német nemzettel való szellemi összeköttetéseket fenn tarthassák. S ha ezt meg nem nyerné, azon esetre a világ összes németjeinek haragjával fenyeget.

Ugyancsak a tanárképzésre vonatkozik a magyartanító szerzetesrendek főnökei által beadott petitióknak is leglényegesebb pontja. A szerzetesrendek főnökei az illető rendekre nézve felette terhelőnek találják tanáraiknak az egyetemen való képeztetését, mert ezen tanároknak előbb 4 évig theológiát kell tanulniok, s ha azután még a tanárképzés tekintetéből az egyetemen is 5 évet kellene tölteniök, úgy képzésük 9—10 évbe kerülne, a mi a rendekre elviselhetlen anyagi terhet róna, ha anynyi embert kellene oly hosszú időn keresztül az egyetemen tartaniok. Azért azt kívánják, hogy engedtessek meg nekik, hogy tanáraik kiképeztetéséről maguk gondoskodjanak, de aztán az illető tanárjelöltek a vizsgálatot az állami tanárvizsgáló bizottságok előtt tegyék le, minden esetre a jelöltek lelkiismeretének sérelme nélkül.

A középiskolai tanár-egyesület választmánya is adott be egy kicsike petitiót, de ez inkább a fővárosi tanárokat érdeklő közelebbről és a törvényjavaslatnak azon pontja ellen irányul, mely a tanárok által tanítható órák számának maximumát állapítja meg, és melynek az volna az intentiója, hogy egy-egy tanár ne tanítson 3—4 iskolában is, és így ne vállaljon magára akkora kötelezettséget, melynek lelkiismeretesen úgy sem felelhetne meg.

A magyarországi lutheranusok, meg a magyar reformátusok is külön felterjesztésekben fejtették ki a törvényjavaslattal szemben elfoglalt álláspontjukat és kívánalmaikat.

Az albizottság teendője lesz mind ezen s tán

még sok más petitiókat tanulmányozás alá venni és az ezekben kifejezett óhajásoknak — a megnyíltan az állam érdekei megengedik — tekintetbe vételét javaslatba hozni.

Egy másik nevezetes kérdés, melylyel az albizottságnak meg kell birkoznia, a realiskolák kérdése. A közoktatásügyi kormány kebelében, a tanári körökben úgy, mint a nagy közönségben meglehetősen bizonytalanság uralkodik a realiskolák feladatát és célját illetőleg, hogy valjon azokat általános műveltséget adó és így általán véve magasabb tudományos pályákra előkészítő intézeteknek kell-e tekinteni, vagy olyanoknak, melyek ugyan általános műveltséget adni hivatnak, de szorosabb értelemben csak magasabb technikai pályákra készíthetnek elő, vagy hogy azok talán nem is kellene, hogy egyebek legyenek, mint egyszerű szakiskolák.

Az albizottságnak tehát javaslatot kell adnia arra is, hogy a realiskolák minő helyet foglaljanak el tanügyi intézményeink organismusában.

Az albizottság a napokban tartott ülésében abban állapodott meg, hogy a törvényjavaslatnak a jogi viszonyokat szabályozó részére nézve meghallgatja a petitióaló testületek egy-egy főbb emberének véleményét s ezen célból meghívják az albizottság tárgyalásaira a reformátusok részéről b. Vay Miklós legidősb főgondnokot, a magyarországi lutheranusok részéről b. Radvánszky főfelügyelőt, az erdélyi szászok részéről Teutsch superintendest, a tanító szerzetesrendek részéről Kalmár Endre piarista főnököt, a középiskolai tanár-egyesület részéről annak elnökét, Berecz Antait. A katolikus egyház részéről s-nkit sem hívnak meg, mert ezen egyház — mint ilyen — nem tart fenn középiskolákat. A törvényjavaslat oktatási részére nézve is meghallgatják több szakértő véleményét.

Az albizottság a tárgyalásokat a jövő hónap első napjaiban kezdi meg és ülései nyilvánosak lesznek.

CSARNOK.

Koresakoff, II. Katalin orosz czárnő egyik kegyence a sok közül, urnöje kegyét minden áron megtartani óhajtván, könyvek beszerzésére is rászánta magát, bár soha sem szerette a betűket, s midőn eziránt egy könyvárust megszólított, ez kérde tőle, hogy „milyen könyveket parancsol Excellenciád?” — „Hát anynyit sem tudsz” — „főrdt reá a kegyencz — „olyanokat, melynek a czárnőnek vannak, kicsiny könyvek felül s nagyok alól!”

A következő eredeti szomorujelentést közölte nem rég egyik francia vidéki lap:

„Tetszett az Urnak ma raggel Ilmag Siebald arany-művest elszólítani boltjából egy másik boldogabb hazába. Elköltözöttnek alólirt özvegye siratja őt két leányával, Hilda és Emmával, kik közül előbbi férjvel van, utóbbi hajadon, de a házasságtól nem idegenkedik. — A temetési szertartás holnap leend. P. Chauvére vigasztalhatatlan özvegy. Utóirat: Ezen gyászestem nem zavarja meg üzletünk, melyet folytatni fogunk, mint eddig. Üzletünk azonban az Ancienne utczából Faunelle utczába 4. szám alá helyeztetik át, mivel kapzsi háziurunk a házbért fölemelte.”

— Én csak a barnát szeretem — mondja egy gallyer a bálban pajtásának.

— Én meg csak a szökét, — felel az.

A leányos mamák örvendenek, hogy az izlések különbözők, — ekkor veszik azonban észre, hogy nem a lányokról, hanem a sórról folyt a párbeszéd.

— Barátom, gyönyörű volt az, a hogy én zavarba tudtam hozni minden maszkot a bálban.

— Hogy hogy?

— Azt mondtam, hogy olvastam mindeneknek imádotyjához legutóbb irt levelét.

— Nos?

— Kivétel nélkül arra kértek, ne beszéljek hangosan.

Az ausztráliai benszülötték törvénye tiltja, hogy a férfi fiatal anyósához szóljon; ha találkoznak, szemlesütve kell elmenniök egymás mellett. Vad népek-e ezek?

— Mi teszi elégedetté a nőt?

— Szépsége.

— Parbleu! nem, hanem más nő rútsága.

— Milyen ruhát varratsz?

— Feketét.

— Elveiddel ellenkezőleg?

— Tudod, hogy férjem csunyául köhög, az orvos feladta reményét.

Angol közmondások.

Az aszszonyok elhallgatják, a mit nem tudnak.

Három egyén békében élhet, ha kettő közülök nincs otthon.

A ki reményben él, zene nélkül tánczol.

Török példabeszédek.

Mások fájdalomért egy csöppecke ül a szemben, a tulajdon fájdalomért egész köny-ár fakad ki belőle.

A szerezesen, ki fehérek között lakik, kovács szeretne lenni.

Veszedelemben csak az forog, kinek nincs bátorsága a veszedelemmel szembe szállani.

Senkit meg ne vess, kit nem ismersz. A kaktusz levele is tövises és jelentéktelen, de dagadó és bíbor színű a virág, mely a tövises levélből kifakad.

Mikor a fa nagyon vidáman ég, igen hamar hamuvá lesz.

A kilőtt nyíl vissza nem tartható.

Ki mindenkiért siránkozik, az a haszna, hogy — megvakul.

Elefántnak nézd ellenedet, ha nagyobb sem volna hangyámul.

VEGYES HIREK.

— **Udvari hírek.** Az udvari bál mult hétfőn folyt le rendkívüli fényvel. A bálban csak főrangú körök voltak hivatalosak. — Mária Valéria főhercegnő első bálja közelebbi szerdán volt; összesen csak mintegy 15 pár tánczolt s csak főhercegek és az udvarhoz közel álló családok gyermekei voltak hivatalosak. Ez egyszersmind az utolsó udvari bál volt e farsangon. — A trónörökös pár bálja Prágában szombaton, jan. 28-án volt. — Erzsébet királyné ő felsége febr. 2-án indul el Bécsből, Angolországba. Az utazás programja végleg meg van állapítva.

— **Br. Kemény Gábor** földművelés-, ipar és kereskedelmi minisztert, az erdészet körül szerzett kiváló érdemei elismerésül az országos magyar erdészeti egyesület tiszteletbeli tagjává választotta. A megválasztásról kiállított díszokmány a Tisza Lajos elnök vezetése alatt kiküldött bizottság által adatott át a miniszternek.

— **Id. Zeyk Károly** ő méltóságánál, alsó-fehérmegye köztisztviselőiben álló főispánjánál nevenapja alkalmából Csató János alispán vezetése alatt a megye, Sándor Elek polgármester vezetése alatt a város tisztviselői; továbbá a királyi hivatalok személyzete testületileg tisztelegtek e hó 28-án — őszinte nyilvánulást adván azon általános érzelmének, hogy alkotmányos életünk e kitűnő veteránját sokáig tisztelhesük fényes állásában.

— **A városi képviselő-testület** alakuló közgyűlése a tagok kiváló részvéte mellett e hó 27-én tartott meg Csató János alispán elnöke alatt, a melyen a képviselőlet — az újonnan választott tagok bejelentetvé — megalakultnak nyilvánított. Elnöklő alispán úr megnyitóbeszédre és köztisztviselőiben álló polgármesterünk válasza köztetszésben részesültek. Biztosak vagyunk, hogy az új képviselőtestülethez kötött szép remények valósulni fognak.

— **A himlőjárvány** még mind nines apadóban. Hőlyagos himlőset a lefolyt héten 10 fordult elő. Elhaltak hőlyagos himlőben e hét folytán három. A vörös himlő megszűnő félben van, s héten egyetlen újabb eset sem adván elő magát.

— **A koresolyázó egyleti pályája** a rendkívül enyhe időjárás miatt egy egész hétig zárva volt a gyors-lábu koresolyázó ifjuság nagy szomorúságára. Tegnap szombaton azonban zene szó mellett újból megnyílt a pálya! — A február 2-ára tervezett esteli ünnepély iránt nagy érdeklődés mutatkozik az illetékes körökben!

— **A „Fr. D. Schulz”** szerint átlag egy tanítóra Angolországban 52 Ausztriában 68, Badenben 66, Bajorországban 74, Belgiumban 58, Elsasban 50, Észak-Amerikában 34, Franciaországban 43, Görögországban 67, Japánban 22, Magyarországon 77, Németalföldön 40, Norvégiaiban 65, Olaszországban 41, Poroszországban 69, Romániában 30, Skótországon 54, Spanyolországban 49, Szerbiában 36, Svájcban 41, Svédországban 64, Szászországban 55 tanuló esik.

— **A porosz közokt. miniszter** legújabb rendelete értelmében az ideiglenes tanítók szolgálati éveit is nyugdíjba számítják.

— **A főváros VIII. kerületét** ezután legfelsőbb megerősítés folytán „Erzsébetváros”-nak nevezik.

— **Kertbeny Károly**, ki 180 magyar tárgyú művet, mintegy 3000 politikai, történelmi és irodalmi cikket irt 144 külföldi lapban 4 nyelven s mind csak magyar dolgokról és ki nemzetünknek a külföld előtti ismertetésének szentelte egész életét, meghalt e hó 23-án Budapesten, hová — jöllehet ily elismerésben nem részesült — visszatért nem rég, hogy forrón szeretett hazája földében pihenje ki sokat hányatott élete fáradalmait. Áldás volt egész élete, áldott legyen emlékezete!

— **Simon Elek** kir. tanácsos, Kolozsvár város volt polgármestere január 25-én meghalt. Mint polgármesternek tevékenysége ellen volt tehető ugyan annak idejében kifogás, — írja a „Kelet” — de el kell ismerni mégis, hogy pontosabb hivatalnok, tevékenyebb tisztviselő és ki-

ünőbb jogász ő nála alig volt Kolozsvárt. — Egy évvel ezelőtt, torokbaja miatt, kénytelen volt állásától visszalepni. Született 1813-ban. Temetése 28-án volt. — Béke poraira!

— **Eljegyzések.** Sajtós Giza k. a. Köblös István magyar-nemeyei ev. ref. lelkészszel jegyet váltott. — Ferenczi Petrona k. a. okl. tanítónő, Ferenczi Sándor megykeréki jegyző leányát, Szentpály Gyula gazdatiszt jegyezte el. Ez öröndetes hírek közlése alkalmából kifejezést adunk üdvökivánatainknak.

— **Báli hírek.** Tízoltó egyetünknek e hó 28-ára, és a Bethlen-főtanoda ifjúságának február 4-ére kitűzött táncvizigalma a himlőjárvány miatt elnapoltatott bizonytalan időre. — A koresolyázó egylet kránzhent tervez márczius 4-kére.

— **A maros-ludas-besztercei vicinalis vasút** kiépítése biztosítva van, miután az erre vonatkozó tervek a műszaki tanács elfogadta.

— **A Jan. 25-iki országos vásár,** a roszi időjárás miatt, általában fölötté gyengén ütött ki. A baromvásár ellen azonban nem lehet panasz, miután 1566 drb. marha adatott el ezen alkalommal.

— **A bécsi polgármester dr. Newald állása,** a Ring-színházi katastrofa ügyének tárgyalása folytán tartatatlanná válván, beadja lemondását a „P. H.” tudósítása szerint.

— **Uj egy forintos bankjegyeinket** csak a nyár folyamán hozzák forgalomba.

— **A déli háborúról** érkezett újabb hírek azt látszanak megerősíteni, hogy a fölkelés tervszerű vezetés következménye; a fölkelés középpontja a montenegrói határ közelében a Boccatól északra húzódó hadi uton van. Egyébiránt a zavarok, melyekből alig lehet kikoszolni, mozgalomba hozzák az egész Balkán félszigetet.

— **A tőzsde válság** lecsendesülében van, melyet közvetve bár, Bontoux idézett elő az Unio Général bankcsoporttal hadat üzenve Rothschildéknak. Bontoux vállalatát kezdetben siker követte, melyet ellenfelének 39 millió frankja bánta meg. A válságot közvetlenül bizonyos Lebandy nevű végtelen gazdag financier okozta, ki B.-val a Suezatorna-részvényeket szédületes magasságig segített felverni és a ki, nagy valószínűséggel töbökkel együtt Rothschildékhoz szegődve, egyszerre váratlanul 60.000 drb. suazi részvényt dobott a piacra, azaz alacsony áron való eladásra részvényeiket a börzére vitte, mire beütött a válság. Bontouxnak — a „Hon” szerint — csak pár hétre lett volna még szüksége, hogy Union Général alapítóját 100 drb. új részvény kibocsátása által 250—300.000 frankig felemelhesse és akkor az ő pénzhatalma nagyobb leendett a Rothschildénál s ellenfelét tán ártalmatlanná tette volna. De a válság bekövetkezett s Bontoux terve úgy látszik végleg megghiúsult. — B. azonban nem kapitulált, az Union G. kifizeti tartozásait. Elég az hozzá, a tőzsde válságban beállott a fordulat s ennél fogva fővárosunkban is ugyancsak kapások a még mind olesó, de emelkedőben levő papírok.

— **Brinley,** egy londoni üzér engedélyt kért színházlátogatók számára fölállítandó biztosító intézetre. A vagyon a jegyekre ráfizetésből gyűlne össze s tüzvész esetén abból segélyeznék a hátramaradtakat.

— **Londonból** legutóbb, a gyakori színházegések következtében, az asztbeszteknek, mely tudvalevőleg éghetően, színházi díszletekre alkalmazásán gondolkoznak. Az ezzel békent tárgyak tűzmentesek.

— **A francia közegészségügyi társulat** előtt egy órai beszédet tartott dr. Javal, kit a társulat azzal bizott meg, hogy terjessze elő véleményét: minő hatással van a villanyfény a szemre. Javal szerint a fény nemcsak nem ártalmas, sőt mert a tárgyakat teljesen megvilágítja, éppen ellenkezőleg nevezetes hatással van a látás javulására.

— **Tenger alatti vasutat** terveznek Sicília és Olaszország között, hossza 2 mérföld lenne s a tenger íeneke alatt átlag 100 méternyire kellene furni.

— **Egyiptomból** közelebről egy nyolcz tagu cseh zenekar utazott Indiába, honnan Ausztráliába szándékoznak. Hangversenyeket rendeznek nagyobb városokban.

— **Rendkívüli étvágy.** Poroszországban egy földbirtokos fogadott, hogy az ő szolgálja egyetlen ültében elkölt 120 darab fánkot. A szolga aztán csupa hűségből megevert 210, mondó kétszázötz darabot s ennek daczára teljes egészségnek örvend.

— **Féltékenységből** közelebről egy aszszonyaság vitriollal önté vetélytársnője arcát, úgy, hogy a szeren-

csétlen nem csak szépségét, de talán egyik szemét is elveszíti. — **Makón** egy uri hölgy pedig leharapta egy másiknak az órrát. Mindez csupa féltékenységből.

— **Az arabial koleráról** megnyugtató hírek érkeztek, decz. 25-ke óta az egész Hedzsasz tartományban egyetlen halálest sem történt.

— **A magyar hitelbank** a serajevói hadparancsnoksággal lisztre nagyobb szállítási szerződéseket kötött.

— **Gambetta,** miután a kamara elfogadta a bizottság azon javaslatát, mely a lajstromos választást kizárja, személyesen vitte Greivyhez úgy maga, mint tisztársai nevében leköszönését. Hir szerint Ferry-Freyinet-Say kabinet fog alakulni.

— **Legnagyobb orgona** a világon a londoni Albert-hallban van 120 registerrel; ezután következnek a liverpolti St. Georges Hall orgonája 100 registerrel; az ulmi székesegyházé (Németországban ez a legnagyobb) 95 registerrel; a lipsei Nikola templomé 81 registerrel; a magdeburgi székesegyházé s a bostoni zeneesarnoké 80 registerrel s a harlemi templomé 70 registerrel.

— **Powell** parlamenti tag még december 10-én felszállt volt léghajóval Angliában s nyomatlanul elveszett. A család kereste mindenfelé a világon, de nem akadhattak reá. Most e hó 20-ról Spanyolországból egy távirat azt jelenti, hogy Galicziában a Pedross hegyen megtalálták a hajó töredékeit s az eltűnt Powell holttestét.

— **Nagy meteor** hullt le pár nappal ezelőtt este Aradmegyében Lippa mellett, vakító fényvel. A vasút közelében egy nagy vízárokba esett és másfél méternyi lékett ütött a 4 ujjnyi vastagságú jégen. Zuhanása által a víz nem törhetett fölfele, miért is a nagyterjedelmű jeget a lék környékén fölemelte és a jég minden irányban a partig széthasadt. A lékbe jelül pónát vertek. Ha a víz lepad, majd ki lehet ásni a meteort.

— **Földrengés** volt Zágrábban ismét e hó 21-kén este 7 óra 55 perczkor, mely három másodperczig tartott. A földrengést a rendes földalatti mozgás előzte meg. A lakosok remegve futkostak szét az utcákon. A kétségbeesés a minduntalan ismétlődő földrengések miatt általános.

— **Thibo** birmai király, ki nem rég kétszáz leányt végeztetett ki a czélből, hogy vérükkel a palotája építéséhez szükséges vakolatot keverje, megörlt s most halálát várják.

— **Beküldött művek.** Közhasznu nagy-enyedi Naptár 1882-ik közöndetésére. Szerkeszti és kiadja Löcsey Sp. Lajos Nagy-Enyeden. Ára 28 kr. — Örömmel ajánljuk olvasónk figyelmébe ez ügyesen szerkesztett naptárt. Hogy a buzgó szerkesztő e műve nem jelentéktelen helyet foglal el naptár-irodalmunkban eléggé mutatja az, hogy ez évvel 22-ik évfolyamába lépett. A naptári részen kívül vannak benne tanulságos olvasmányok, költemény, jeles mondások, adomák, mesék, hasznos tudnivalók a gazdákra nézve, házi tanácsadó-idejárs, erdélyi vásárok, hirdetések. Kiállításra egyszerű, de esinos alakja könnyen kezelhető. Megérdemli a pártfogást. — Pénz ő fel-sége, regény, írta Montépin Xavér. Kiadja Miassin Vilmos, a „Hölgyek Lapja” derek szerkesztője, lapunk tisztelt munkatársa. Eddigél 5 füzet jelent meg; egy füzet ára 25 kr.

— **Most megjelent új könyvek,** melyek kaphatók Nagy-Enyeden Wokál János könyvtárusnál: „Magyarország II. József korában”, írta Marezali Henrik. I. kötet, ára 3 frt. „Szinnüörök és színészek 1878—1881”, írta Beöthy Zsolt. Ára 2 frt 50 kr. „Álmok álmadoja”, írta Asboth János; új olesó kiadás, ára 1 frt. „Az élet harezai”, regény, írta Ohnet György; a két kötet ára 2 frt 40 kr.

— **A hordó kénezés** közöndetés módjánál igen kellemetlen körülmény, hogy a kén a hordóban égre leesepeg s a hordó alján kialuva megkeményedik. Miután a kén a szeszbzen kevéssé oldható, minél szeszesebb bor jó a hordóba, annál biztosabban fog a bor roszt mellé-izt és szagot kapni. Ha a feloldott kén kevés, akkor a bor nem ritkán mézre emlékeztető szagot s mellékizet nyer. Gyakran az ily bor könkénegre (hydrothion) emlékeztető szaggal bír. Az ily bort többször kell nyiltan lefejtteni s vizahólyaggal deríteni, hogy e kellemetlen szagot elveszítse. Ujabbban vannak oly kénező kupakok részint cserépből, részint bádogból, melyekben a kén úgy elégethető a hordóban, hogy leesepegtetése elkerülhető. A ki tehát az említett bajt el akarja kerülni, szerezzen be bádog vagy cserép kénező kupakot s ezzel kénezze ki üres hordóit.

Szerkesztői üzenetek.

Búvirágok. Kevés változtatással legközelebb. — Keressen föl minél többször.
Lapádl. Budapest. Elnézést a lap késedelmeért. Várunk.
S. E. Budapest. Szintén.
Rejődi. Nem szól még a pacsirta? —

Felelős szerkesztő: **Dr. Boros Gábor.**

Kiadó-tulajdonos: **Pollák Mór.**

Hivatalos árfolyamok a budapesti áru- és érték-tőzsdén 1882. jan. 27.

Magyar aranyáradek	116.50
Magyar vasuti kölcsön	94.—
Magyar kel. vasuti államköt. I. kibocsátás	84.—
Magyar kel. vasuti államköt. II. kibocsátás	131.—
Magyar kel. vasuti államköt. III. kibocsátás	89.—
Magyar földtehermentesítési kötvény	108.—
Magyar földtehermentesítési kötvény záradékkal	94.—
Temes-bánati földtehermentesítési kötvény	96.—
Temes-bánati földtehermentesítési kötvény záradékkal	94.—
Erdélyi földtehermentesítési kötvény	94.—
Horrát-szlavon földtehermentesítési kötvény	94.—
Magyar szőlődezmaváltási kötvény	97.—
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	—
Tiszszabályozási és szegedi sorsjegy	95.—
Osztrák járadék papírban	113.—
Osztrák járadék ezüstben	107.50
Osztrák járadék aranyban	73.25
1860-ki államsorsjegyek	74.25
Osztrák-magyar bankrészvény	91.50
Magyar hitelbank-részvény	129.58
Osztrák hitelintézet-részvény	810.—
Ezüst	—
Cs. és kir. arany	5.62
20frankos arany (Napoleon'dor)	9.53
Német birodalmi marka	58.70

PIACZI ÁRAK.

Január hó	N.-Enyed 23-án		Balászfalva 26-án		Tövis 25-én		M.-Ludas 24-én	
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
Buza	legszébb	8 25	8 00	8 —	8 25	8 25	8 25	8 25
	közepes	7 50	—	7 75	7 60	7 60	7 60	7 60
Rozs	legszébb	5 50	5 00	5 —	5 —	5 —	5 —	5 —
	közepes	5 00	4 85	5 80	4 50	4 50	4 50	4 50
Árpa	legszébb	—	—	—	—	—	—	—
	közepes	—	—	—	—	—	—	—
Zab	legszébb	3 75	2 50	3 —	—	—	—	—
	közepes	3 50	—	2 90	—	—	—	—
Törökbuza	4 50	4 50	4 25	4 45	—	—	—	—
Fuszulyka	—	—	—	—	—	—	—	—
Burgonya	—	—	—	—	—	—	—	—
1 Kilo marhahus	—	40	—	40	—	40	—	40

A n. é. helybeli és vidéki birtokos uraknak becses figyelmét felhívom, hogy ha a következő szép, tiszta, csiraképes magvakból bármennyi eladó van, azt a rendes piaczi árban szívesen megveszem; u. m.:

szép, nagyszemű lencse, tiszta búkköny, canadai nehéz zab.

Viszont ajánlom a tavaszra szükséges gazdasági magvakat; tisztelettel kérve egy-szersmind a nagyérdemű birtokos urakat, hogy minden ilyenmü megrendeléseiket leg-később február hó végeig nálam tegyék meg, minthogy rendelvényeimet a legbiztosabb forrásba akkor küldöm fel.

Végül megjegyzem, hogy mindazoknak, kiktől ez idén rendelvényt kapok 5% árle-engedést nyujtok.

Bisztritsány Lajos.

POLLÁK MÓR KÖNYVNYOMDÁJA N.-Enyeden,

ajánlja minden e szakba vágó munkák pontos, izléses és jutányos elkészítését.

Dus választékban tart mindennemü nyomtatványokat biró, körjegyző és szolgabiró urak részére.

Fenntírt nyomdatulajdonos egy 4-5 szobás lakást keres Szt.-György naptól kezdve.

Egy tanoncz a NYOMDÁHOZ fölvételre kerestetik.

Nyomatott Pollák Mórnál N.-Enyeden.